

**Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка**

Видатні імена та події

**Віктор Володимирович Заїка
(1957-2020)**

Бібліографічний покажчик

**Глухів, ГНПУ імені Олександра Довженка
2023**

**Керівник видавничого проєкту:
ректор, доктор історичних наук, професор Олександр Курок**

**Укладачі:
доктор педагогічних наук, доцент Андрій Гриценко, кандидат
педагогічних наук Олена Заїка**

*Затверджено до друку вченою радою Глухівського національного
педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 13 від 26 квітня 2023 р.)*

Віктор Володимирович Заїка (1957-2020) : біобібліогр. покажчик / Кафедра історії, правознавства та методики навчання Глухівського нац. пед. ун-ту ім. О. Довженка ; [керівник вид. проєкту О. І. Курок ; уклад.: А. П. Гриценко, О. Я. Заїка]. – Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2023. – 40 с. : фото. – («Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»).

У біобібліографічному покажчику висвітлено основні етапи життя, науково-дослідну, педагогічну діяльність провідного фахівця України, дослідника Глухова, старшого викладача Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Заїки В.В. Видання призначено науково-педагогічним працівникам, викладачам, аспірантам, здобувачам освіти, широкому загалу читачів.

ПЕРЕДМОВА

Біобібліографічний покажчик присвячено видатному вченому, досліднику, історику та краєзнавцю, викладачу Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Віктору Володимировичу Заїці.

Мета покажчика – ознайомити читача з життям і творчою діяльністю, представити наукові праці відомого вченого. Його основні наукові розробки пов'язані з питаннями місця Глухівщини в історії українського національного відродження, культурного життя Глухова XVII - першої чверті XX століття; роль історичних постатей у культурному розвитку Глухівщини; становлення художніх особистостей на тлі культурного життя Глухова XX століття.

До покажчика увійшли дані біографічного характеру, бібліографічні відомості про наукові статті, тези доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах. Представлені джерела охоплюють період з 1985 по 2018 роки. Матеріал розташовано в хронологічній послідовності, а в межах кожного року – за алфавітом публікацій.

Для зручності використання покажчик забезпечено довідковим апаратом – іменним покажчиком співавторів праць В. В. Заїки.

Всі бібліографічні описи виконано мовою оригіналу відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Слова та словосполучення скорочено відповідно до ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила».

Біобібліографічний покажчик буде цікавий здобувачам освіти, аспірантам, викладачам, науковим співробітникам, фахівцям в галузі філософії.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні читачі, у ваших руках нове видання з серії «Видатні імена та події Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка». За своєю значимістю це особливе видання.

Кожен біобібліографічний покажчик – завжди важлива подія в науковому житті нашого закладу вищої освіти. Покажчик праць ученого Віктора Заїки – своєрідний підсумок його наукової, педагогічної та громадської діяльності як у стінах нашого педагогічного вишу, що за понад три з половиною десятиліття для нього став рідним, так і поза його межами.

Ніхто не пізнає дороги, не пройшовши нею. Тернисті шляхи науковця, що шукає, помиляється, перемагає і знаходить, не зрівняти ні з чим. Початок наукового шляху – лише погляд за сподіваний горизонт наукових здобутків. Далеко не кожному, хто спробував торувати свою стежку в нетрях науки, це вдавалося. Успішний початок не завжди винагороджується науковим результатом. Не кожному під силу здолати важку дорогу наукових пошуків. Проте є винятки, коли ця титанічна праця приносить свої плоди, «оплачується» статтями, великим авторитетом серед однодумців та опонентів у науковому світі.

Запропоноване вашій увазі наукове видання – не просто спроба створити черговий біобібліографічний покажчик праць авторитетного науковця, а перш за все, увіковічнити пам'ять померлого два з половиною роки тому в жовтні 2020 року, Віктора Володимировича, посвідчити і зафіксувати його наукові здобутки та досягнення. Адже зроблене і досягнуте людиною не проходить без сліду. Безперечно, його ґрунтовні напрацювання з дослідження історії Глухівщини XVII - XX століття вже стали надбанням вітчизняної історіографії та визнаються дослідниками історії Глухівського краю. Також багаторічна праця Віктора Володимировича на освітянській ниві в стінах нашого «сивочолого красеня» Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, безперечно, проросли в душах тисяч вдячних студентів – здобувачів освіти, закарбувалися назавжди в їх пам'яті, а для більшості з них стали справжнім дороговказом у професійній діяльності вчителя та відповідальної і жертвовної людини, яким, перш за все, і був учений В. В. Заїка.

Структура покажчика передбачає наявність таких основних розділів:

1. Основні етапи життя та діяльності Віктора Заїки.
2. Бібліографія наукових праць В. В. Заїки.
3. Цитати із наукових робіт та статей В. Заїки

4. Образно-символічні фразеологізми з поезій Віктора Заїки.
5. Віктор Заїка: спогади, роздуми
6. Спогади і думки сучасників про Заїку В.В.

Звісно, пропонований покажчик не є повним та досконалим. І річ не лише в тому, що укладання бібліографічного чи біобібліографічного покажчика є дуже кропіткою і складною працею. Коли ми маємо справу з такою всебічною особистістю, як Віктор Заїка, охопити всі аспекти його багатогранної діяльності просто неможливо.

*Керівник видавничого проєкту:
Ректор Глухівського національного педагогічного університету імені
Олександра Довженка, доктор історичних наук, професор
Олександр Іванович Курок*

Старший викладач кафедри суспільних наук (1982-1992), соціально-економічних дисциплін (1996-1998), історії, правознавства та методики навчання (2021), «Відмінник освіти України» (2007).

«КОЛИ ТВЕРДО ІДЕШ ШЛЯХОМ, ЯКИМ ПОЧАВ ІТИ, ТО ТИ ЩАСЛИВИЙ»

ВІКТОР ЗАЇКА: ОСНОВНІ ЕТАПИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

Віктор Володимирович Заїка народився 28 липня 1957 року в місті Глухові Сумської області в родині педагогів Володимира Миколайовича та Віри Василівни.

Продовжив династію вчителів. Дід, Микола Костянтинович, навчався у Глухівській чоловічій гімназії, закінчив Колегію Павла Галагана у Києві, продовжив здобувати освіту в історико-філологічному інституті

Безбородька у Ніжині, Київському університеті Святого Володимира; працював в освітніх установах Глухова.

Бабуся, Надія Іванівна (уроджена Гришанова), після закінчення Глухівської жіночої гімназії все життя присвятила початковій освіті, спочатку в земських, пізніше - радянських закладах загальної середньої освіти.

Батько, Володимир Миколайович, закінчив природничо-географічне відділення Глухівського вчительського інституту, з 1949 року почав працювати вчителем, а згодом – інспектором Глухівського районного відділу освіти. Одним із перших у районі удостоєний міністерської відзнаки «Відмінник освіти УРСР». Володимир Миколайович працював у середніх школах № 1, № 4, де викладав історію та географію, обіймав посаду завуча.

Мати, Віра Василівна, закінчила Сумський

педагогічний інститут, працювала вчителем математики, фізики, астрономії у середній школі № 4 м. Глухова.

Віктор Володимирович Заїка закінчив середню школу № 3 міста Глухова. Трудову діяльність розпочав у деревообробних майстернях Глухівського лісгоспзагу. Поступово визначився з життєвими пріоритетами - збереження історико-культурних надбань рідної Глухівщини.

У 1982 році В. Заїка закінчив історичний факультет Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка і з того часу працював викладачем кафедри історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Віктор Заїка - засновник пам'яткоохоронної громадської організації «Київська брама», брав участь у розробці експозицій Народного та Історико-педагогічного музею Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (у 2001 році - член творчої

групи зі створення експозиції Історико-педагогічного музею при Глухівському національному університеті імені Олександра Довженка (подарував понад 120 експонатів для експозиції);

Після відкриття в Глухівському національному педагогічному університеті спеціальності «Історія» передав значну частину власної бібліотеки для використання студентами факультету філології та історії.

У 2002 році - член творчої групи зі створення експозиції Глухівського краєзнавчого музею (подарував понад тисячі експонатів з власної приватної колекції).

Віктор Заїка був ініціатором і керівником організаційних комітетів з питань святкування 300-ліття Глухівського Миколаївського храму (1993); встановлення у м. Глухові пам'ятного хреста «Всім жертвам всіх терорів» з нагоди роковин страти у 1708 році у Глухові героїчних захисників Батурина (1993); вшанування 250-ї річниці українського композитора, уродженця Глухова Максима Березовського (1995) та 300-ліття перенесення

гетьманської столиці до Глухова (2008 р.). Був членом комісії з питань підготовки проєкту щодо перейменування вулиць міста.

Віктор Володимирович - член організаційних комітетів п'ятнадцяти конференцій з історичного краєзнавства та редакційних колегій наукових збірок конференцій.

Під його керівництвом було виготовлено і встановлено меморіальні дошки видатним глухівчанам: академіку М. П. Василенку, братам Георгію та Володимиру Нарбутам, історику В. О. Романовському, мистецтвознавцю Ф. Л. Ернсту.

У 1990, 1994, 2002 та 2010 та 2015 роках обирався депутатом Глухівської міської ради. Постійний член комісії

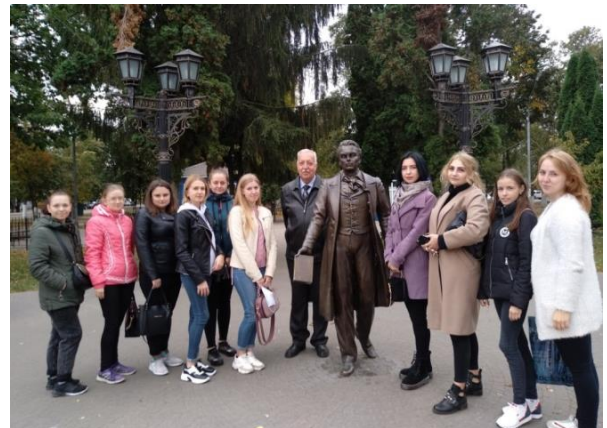
виконкому з питань дотримання законодавства про релігійний культ.

Віктор Володимирович був істориком-консультантом робочої групи зі створення проєкту Глухівського Історико-культурного заповідника у місті Глухів (зараз - Національний заповідник «Глухів»), де працював на посаді наукового співробітника впродовж 1999-2010 рр.

Заїка В.В. – прекрасний викладач, який однаково блискуче читав лекції з Історії України, Історії української культури, Релігієзнавства, Історії Стародавнього світу, Християнської етики та вів практичний курс Музеєзнавства.

Він проводив заняття та екскурсії вулицями рідного міста, до музеїв, визначних пам'яток, храмів, Глинської пустині, Петропавлівського монастиря та ін., беручи участь в житті окремих студентських груп, факультетів, університету, супроводжуючи з великим натхненням численні групи простих і шанованих, відомих, знаних в Україні і за її межами людей.

Віктор Заїка - член Національної спілки журналістів України, входив до складу редколегій газет - «Освітнянські обрії» (Глухівського педагогічного університету) та «Соборний майдан» (Глухівського історико-культурного заповідника), де за його участю друкувалися літературні

обробки «Оповідей баби Одарки з Глухівщини» з архіву кандидата історичних наук, доцента М. П. Стожка.

Він - автор більш ніж 120 друкованих праць (статті, тези, нариси). У пріоритеті - Глухівщина в історії українського національного відродження, культурне життя Глухова

XVII - XX століття; Глухівський учительський інститут і культурне життя Глухова першої чверті XX століття; роль І. Мазепи, Д. Апостола, родини Маркевичів у культурному розвої Глухівщини; становлення художніх особистостей

братів Георгія і Володимира Нарбутів, Миколи Гумільова, Федора Уманця, Миколи Зерова, Нестора Городовенка, Олександра Довженка, Йосифа Шкловського, Віктора Романовського, Миколи Василенка, Юрія Шапоріна

на тлі культурного життя Глухова XX століття; релігійна тематика (історія православних храмів Глухівщини, християнські атрибути в експозиціях глухівських музеїв, духовна спадщина митрополита Димитрія Ростовського тощо).

Віктор Володимирович – поет, член літературно-мистецького об'єднання «Українська хвиля». Його цікавлять теми лірико-екскурні (В старом доме), політичні (Соборний

майдан), краєзнавчі (Довженкова хата. Сосниця); національні (Наші символи), історичні (Гетьманському Батурину; Глухів; Заповідній Софії); мовні (Bilingva); посвяти сучасникам (Академіку Миколі Вашуленку; Белашову Валерію); пам'яті видатних історичних постатей (Олександрю Довженку; Миколі Лукашу; Василеві Стусу; Пелагеї Бартош; Й. С. Шкловському; Т. Шевченку).

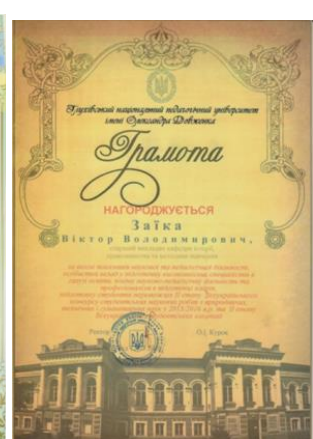
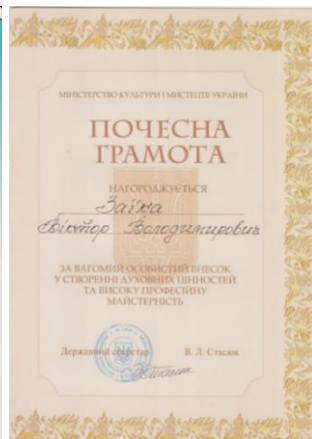

Віктор Володимирович брав участь у засіданнях Клубу «Соняшник», літературно-мистецького об'єднання «Звенигора», співпрацюючи з комунальним закладом «Глухівська центральна районна бібліотека», Березівською об'єднаною територіальною громадою, на базі яких проводяться Дні краєзнавства. Він – ініціатор циклічних засідань, лекцій, зустрічей у форматі круглого столу («З Глуховом у серці та в душі»), - у краєзнавчому музеї, історико-педагогічному музеї ГНПУ ім. О. Довженка, присвячених видатним особистостям, які пов'язані з містом Глуховом, народилися в ньому чи зробили внесок в його економічно-культурний розвиток.

Нагороджений почесними грамотами Міністерства культури і мистецтв України, Сумського обласного комітету профспілки працівників освіти і науки України, грамотою Глухівської міської ради.

Нагороджений грамотою ректора Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка за особистий вклад у підготовку високоякісних спеціалістів в галузі освіти.

Нагороджений грамотою департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації як керівник гуртка «Патріот»

Відзначений почесною грамотою Національної академії педагогічних наук України.

Нагороджений Міністерською відзнакою «Відмінник освіти України».

«Відмінник освіти України».

Відзначений почесною грамотою Національної академії педагогічних наук України.

Нагороджений Міністерською відзнакою «Відмінник освіти України».

Відзначений почесною грамотою Національної академії педагогічних наук України.

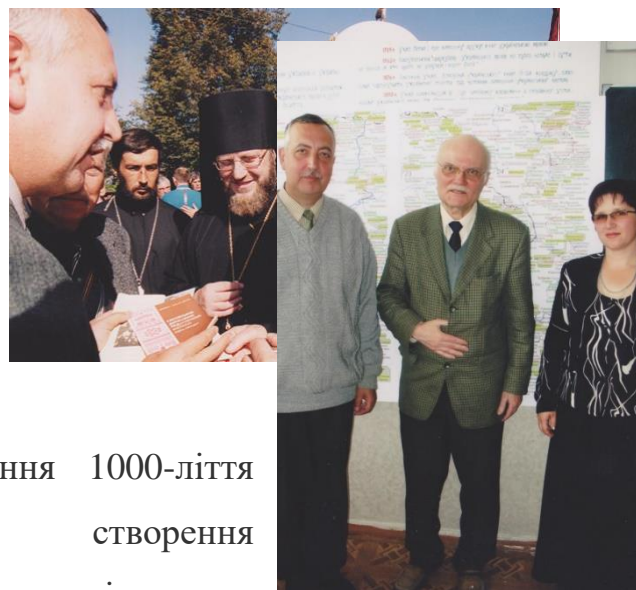

Нагороджений орденом «Преподобного Іллі Муромця» III-го ступеня Української православної церкви.

Нагороджений орденом «Святого Юрія (Георгія) Переможця»

Української православної церкви
Київського патріархату.

Завдяки ініціативам щодо відзначення 1000-ліття

Глухова, створення
Державного історико-культурного заповідника у м. Глухові, Музею археології Національного заповідника «Глухів», викладацька, журналістська, громадська діяльність -

зробили ім'я Віктора Володимировича Заїки відомим і серед глухівчан, і у широких наукових колах.

В. В. Заїка є автором більше 120 публікацій у всеукраїнських, обласних і регіональних видавництвах, виступав з доповідями на міжнародних, всеукраїнських, регіональних, міжвузівських, вузівських конференціях та тематичних читаннях. Його наукові праці використовуються у навчальних закладах всіх рівнів акредитації, особливо при вивченні історії України,

історії культури України, релігієзнавства, музеєзнавства, краєзнавства, туризму.

**«ХТО ДУМАЄ ПРО НАУКУ, ТОЙ ЛЮБИТЬ ЇЇ, А ХТО ЇЇ ЛЮБИТЬ,
ТОЙ НІКОЛИ НЕ ПЕРЕСТАЄ ВЧИТИСЯ, ХОЧА Б ЗОВНІ ВІН І
ЗДАВАВСЯ БЕЗДІЯЛЬНИМ»**

НАУКОВИЙ ДОРОБОК В. В. ЗАЇКИ

1985

1. Заїка В., Белашов В. Ветерани в строю. *Пам'ятники України* : інформаційно-методичний щомісячний бюлетень Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. 1985. № 63. С. 26 – 28.

1987

1. Заїка В. Видатний земляк. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1987. 6 листопада. С. 3.

1989

1. Заїка В. Розвиток педагогічного процесу на Глухівщині в дожовтневий період. *Розвиток школи та педагогічної думки на Україні*. Тези доповідей доповідей міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої 1000-річчю школи на Київській Русі. Ніжин : [б.в.], 1989. С. 8 - 10.

1990

2. Заика В. Здесь учился С. Н. Сергеев-Ценский. *Проблемы художественного метода русской литературы конца XIX - начала XX веков. Тезисы докладов Крымской научной конференции*. 18-29 сентября 1990 г. Симферополь : [б.в.], 1990. С. 112 - 114.
3. Заїка В. Зустріч у педінституті [Про зустріч депутації представників творчих спілок республіки, що йшли скорботним шляхом Великого Кобзаря]. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1990. № 81 (10498). 22 травня. С. 2.
4. Заїка В. Історик з Глухова [Про історика Віктора Олександровича Романовського (1890-1971)]. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1990. № 64 (10491). 4 травня. С. 4.
5. Заика В. Проблемы сохранения историко-культурного наследия Глухова. *Тезисы докладов и сообщений Первой Сумской областной научной историко-краеведческой конференции (5-6 апреля 1990 г.)*. / Сумской гос. пед. ин-т им. А.С. Макаренка. Сумы : [б.в.], 1990. С. 64-67.
6. Заїка В. Революційні події на Глухівщині. *Первая российская революция 1905-1907 гг. в свете нового исторического мышления. Тезисы докладов и сообщений республиканской научной конференции*. (г. Горловка, 18 – 20 декабря 1990 г.). Горловка : [б.в.], 1990. Т. 2. 115 с.

1991

1. Заїка В. Глухівські військові частини. З історії рідного краю. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1991. 14 травня. С. 3.
2. Заїка В. «Глухо» в Глухові. *Старожитності* : газета науково-історичного та культурно-освітнього спрямування. 1991. № 2-3. С. 3.
3. Заїка В. Голова Глухівського земства. 150 років з дня народження нашого земляка Ф. М. Уманця. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1991. № 206 - 207. 24 - 8825 грудня. С. 8.
4. Заика В. К вопросу о мировоззренческой консолидации общества. *Актуальные проблемы патриотического и интернационального воспитания: тезисы докладов межвузовской научно-практической конференции* (Глухов, 27–28 февраля 1991 г.). Глухов: [б.в.], 1991. С. 76 - 78.
5. Заика В. Культурная жизнь Глухова начала двадцатого века. *Північне Лівобережжя і його культура XVIII - початку XX століття* : тези доп. та повідомл. наук. конф., присвяч. 100-річчю від дня народження історика мистецтва Федора Людвиговича Ернста (1891 – 1949) / Сумський художній музей та ін. Суми : Ред.-вид. від. облупр. по пресі, 1991. С. 41 - 43.
6. Заїка В. Початок народної освіти на Харківщині. *Третя міжвузівська наукова конференція «Історія культури Слобідської України»*. Харків : [б.в.], 1991.
7. Заїка В. Роландь : перша спроба мистецького пензля : до 115-річчя з дня народження Г. І. Нарбути. *Київ* : літературно-художній і громадсько-політичний журнал письменників України. 1991. № 5. С. 162 – 164.

1992

1. Заїка В. Глухів - форпост Києва. *Історико-культурна спадщина Глухівщини. Матеріали міжвузівської науково практичної конференції, присвяченої 1000-літтю м. Глухова.* (27 - 28 жовтня 1992 р.). / Ред. кол. : Белашов В. І. (голова), Гурець М. П., **Заїка В. В.** та ін.; Глухівський державний педагогічний університет імені С. М. Сергєєва-Ценського. Глухів : Крелевецька райдрукарня, 1992. С. 21 - 23.
2. Заїка В. Глухівська облога 1664 року. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1992. № 54 - 55. 12 - 13 вересня. С. 3.
3. *Історико-культурна спадщина Глухівщини. Матеріали міжвузівської науково практичної конференції, присвяченої 1000-літтю м. Глухова.* (27 - 28 жовтня 1992 р.). / Ред. кол. : Белашов В. І. (голова), Гурець М. П., **Заїка В. В.** та ін. Глухів : Крелевецька райдрукарня, 1992. 141 с.
4. Заїка В., Рябко Ю. Квасніков Є.І. - вчений, мікробіолог. *Історико-культурна спадщина Глухівщини. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої 1000-літтю м. Глухова* (27 – 28 жовтня 1992 р.). Глухів : [б.в.], 1992. С. 24 - 27.

5. Заїка В. Меморіальна дошка на честь М. П. Василенка. *Вісник Академії Наук України*. 1992. № 10.
6. Заїка В. Фотографії старого Глухова. *Червоний промінь*. Спецвипуск. 1992. вересень. С. 7.
7. Заїка В. Фундатор Академії наук. [про українського історика та державного діяча Миколу Прокоповича Василенка (1866-1935)]. *Червоний промінь*. 1992. № 26. 27 червня. С. 3.

1993

1. Заїка В. Використання краєзнавчого матеріалу в курсі історії релігії та вільнодумства. *Використання народознавчого, краєзнавчого матеріалу в навчально-виховному процесі*. Матеріали науково-практичної конференції. Глухів, 1993. С. 130 - 131.
2. Заїка В. Вони прийняли смерть у Глухові. [про знищення у Глухівській в'язниці захисників Батурина в листопаді 1708 року]. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1993. № 68 (10777). 3 листопада. С. 2.
3. Заїка В. Глухів і Коліївщина. *Народна трибуна*. 1993. № 63 (10772). 9 жовтня. С. 3.
4. Заїка В. Глухів в історії України в сімнадцятому столітті. *Шоста Всеукраїнська наукова конференція з історичного краєзнавства*. (м. Луцьк, вересень - жовтень 1993 р.): [матеріали конф.] / [редкол.: П. Т. Тронько (голова) та ін.]. Луцьк : [б. в.], 1993. 511 с.
5. Заїка В. Під Глуховом вирішувалася доля Європи. До 330-річчя Глухівської облоги. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1993. № 73 (10782). 20 листопада. С. 2.
6. Заїка В. Україна серед осередків духовності раннього етапу сучасної цивілізації. *Використання народознавчого, краєзнавчого матеріалу в навчально-виховному процесі*: матеріали науково-практичної конференції. Глухів: [б.в.], 1993. С. 194 - 196.
7. Заїка В. Шлях до незалежності України пролягав і через наше місто. Глухів в історичному державотворенні. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1993. № 52 (10761). 21 серпня. С. 2.

1994

1. Белашов В. І., Гурець М. П., Заїка В. В. та ін. Глухівський державний педагогічний інститут (1874 – 1994 рр.). Суми: ВВП «Мрія» ЛТВ. 1994. 46 с.
2. Заїка В. В. Меценатство родини Терещенків в освітянській справі на Глухівщині. *Історія і сучасність педагогічної освіти в Україні. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої 120-літтю Глухівського педагогічного інституту і 100-річчю з дня народження його випускника О. Довженка* (м. Глухів, 25 – 26 жовтня 1994 року). Ч. 1. Глухів: [б.в.], 1994. С. 78 – 81.

3. Заїка В. В. Початки світогляду О. Довженка. *Історія і сучасність педагогічної освіти в Україні. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої 120-літтю Глухівського педагогічного інституту і 100-річчю з дня народження його випускника О. Довженка* (м. Глухів, 25 – 26 жовтня 1994 року). Ч. 1. Глухів: [б.в.], 1994. С. 76 – 77.

1995

1. Заїка В. Буремний 1905 рік на Глухівщині. *Глухівщина* : районна громадсько-політична газета. 1995. № 73 (326). 4 жовтня. С. 2.
2. Заїка В. Глухів - батьківщина Максима Березовського. *Витоки творчості Максима Березовського* : матеріали науко-практичної конференції, присвяченої 250-річчю з дня народження М. С. Березовського / Глухівська міська рада народних депутатів, Глухівський держ. пед. ін-т; [ред. кол.: В. І. Белашов, В. В. Заїка]. Глухів: [б.в.], 1995. 48 с.
3. *Витоки творчості Максима Березовського*. Матеріали наукової конференції, присвячені 250-річчю з дня народження композитора М. С. Березовського / Глухівська міська рада народних депутатів, Глухівський держ. пед. ін-т; [ред. кол.: В. І. Белашов, **В. В. Заїка**]. Глухів : [б. в.], 1995. 48 с.
4. Заїка В., Заїка О. Стан культури в Україні XVIII ст. та творчість Максима Березовського. *Витоки творчості Максима Березовського* : матеріали науко-практичної конференції, присвяченої 250-річчю з дня народження М. С. Березовського / Глухівська міська рада народних депутатів, Глухівський держ. пед. ін-т; [ред. кол.: В. І. Белашов, В. В. Заїка]. Глухів: [б.в.], 1995. 48 с.

1996

1. Заїка В. Володимир Нарбут і Микола Гумільов. *Творчість М. Гумільова в контексті культури срібного віку* : тези міжнародної наукової конференції, присвяч. 110-літтю від дня народження М. Гумільова / Дрогобицький держ. педагогічний ін-т ім. І. Франка. Кафедра філософії і світової літератури. Дрогобич : [б.в.], 1996. С. 67 - 69.
2. Белашов В., Заїка В. Глухів – визначний об’єкт на туристичній карті України. *Туристичні ресурси України: Збірник наукових статей*. Київ : Київська типографія ФПУ, 1996. С. 195 - 209.
3. Заїка В. Глухівщина – батьківщина видатних істориків. Яків Андрійович Маркович. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1996. № 72 (11060). 21 вересня. С. 2.
4. Заїка В. Початкова освіта в житті релігійних реформаторів людства. *Здобутки і перспективи початкової школи* : тези доповідей науково-практичної конференції, присвяченої 40-річчю факультету підготовки вчителів початкових класів. Глухів : [б.в.], 1996. С. 30 - 31.

5. Заїка В. Природний талант : до 110- річниці з дня народження Г. Нарбута. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 1996. 13 березня. С 3.

1997

1. Заїка В. Сторінки історії православ'я на Глухівщині. *VIII Всеукраїнська наукова конференція «Історичне краєзнавство і культура»* : наук. доповіді та повідомл. / упоряд. Т. Ф. Григор'єва [та ін.] ; ред. П. Т. Тронько [та ін.] ; НАН України, Ін-т історії. Київ : Рідний край, 1997. Ч. 1. К. ; Х. : [б.в.], 1997. 431 с.

1998

1. Чирва В. Ф., Белашов В. І, Борисенко В. А., **Заїка В. В.** Звіт про науково-дослідну роботу (проміжний) «Гетьманські столиці – осередки національно-державних процесів в Україні в XVII – XVIII ст. Глухів, 1998. 68 с. (№ держреєстрації 0197V00709).
2. Чирва В. Ф., Белашов В. І, Борисенко В. А., Заїка В. В. Звіт про науково-дослідну роботу (остаточний) «Гетьманські столиці – осередки національно-державних процесів в Україні в XVII – XVIII ст. Глухів, 2000. 205 с. (№ держреєстрації 0197V00709).
3. Заїка В. Поет глухівської плеяди. До 110-річчя від дня народження В. І. Нарбута. *Глухівщина* : районна громадсько-політична газета. 1998. 15 квітня. С. 2.

1999

1. Заїка В. Глухівська співацька школа в контексті боротьби за українську культуру в XVIII столітті. *Матеріали науково-практичної конференції на тему «Розвиток освіти і культури України в XVII – XIX ст. (22 - 23 листопада 1999 р.).* / уклад. В. І. Белашов ; Державний історико-культурний заповідник у місті Глухові. Глухів : РВВ ГДПУ, 1999 С. 60 - 61.
2. Заїка В. В. Глухівська Марковичіана [Стаття опублікована в газеті «Освітнянські обрії № 1 (травень) 1998 р.]. *Глухів і Глухівщина в історії українського національного відродження (Творча спадщина родини Марковичів)*: [матеріали наукової конференції 28-29 травня 1998 р. м. Глухів] / За загальною редакцією Ю. С. Шемшученка; Упорядники: В. І. Акуленко, Н.В. Артикуч. Київ : Ін Юре, 1999. С. 109 - 110.
3. Заїка В. В. Глухівщина – батьківщина видатних істориків і краєзнавців. *Глухів і Глухівщина в історії українського національного відродження (Творча спадщина родини Марковичів)*: [матеріали наукової конференції 28 - 29 травня 1998 р. м. Глухів] / За загальною редакцією Ю. С. Шемшученка; Упорядники: В. І. Акуленко, Н. В. Артикуч. Київ : Ін Юре, 1999. С. 54 - 57.
4. Заїка В. Глуховский период жизни В. А. Романовского. *Историк и время. Материалы региональной научной конференции, посвященной*

110-летню со дня рождения доктора исторических наук Виктора Александровича Романовского. Ставрополь : [б.в.], 2000.

5. Заїка В. Світоглядна орієнтація майбутнього вчителя. *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики.* Збірник наук. праць / Ред. кол. Гузш Н.В. (відп. ред.) та інші. Київ: НПУ, 1999. Вип. 2. С. 28 - 30.
6. Заїка В. В., Заїка О. Я. Учительський інститут і культурне життя Глухова першої чверті двадцятого століття. *Матеріали науково-практичної конференції на тему "Розвиток освіти і культури України в XVII- XIX ст.",* 22 - 23 листопада 1999 року / ред. кол. В. І. Белашов [та ін.] ; Глухівський держ. педагогічний ін-т ім. С.М.Сергеєва-Ценського. Глухів : [б.в.], 1999. С. 58 - 59.
7. Заїка В. Чисте джерело української педагогіки. *До 125-річчя Глухівського державного педагогічного інституту ім. С. М. Сергеєва-Ценського.* Глухів : [б.в.], 1999.

2000

1. Заїка В. В. Державний історико-культурний заповідник у місті Глухові : історія створення, напрямки діяльності, перспективи розвитку (Додаток). *Чирва В. Ф., Белашов В. І., Борисенко В. А., Заїка В. В. Звіт про науково-дослідну роботу (остаточний) «Гетьманські столиці – осередки національно-державних процесів в Україні в XVII – XVIII ст.* Глухів, 2000. 205 с. (№ держреєстрації 0197V00709).
2. Заїка В. Туманський і Глухів. *«Наш друг Туманський» : матеріали Сумської обласної науково-практичної конференції : (до 200-річчя від дня народження поета-земляка) /* Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка; Глухівський державний пед. ін-т ім. Сергеєва-Ценського; Сумський обласний краєзнавчий музей ; [редкол.: А. О. Мурашова, О. С. Переломова]. Суми : Редакційно-видавничий відділ СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2000. С. 13 - 18.
3. Заїка В. Туманський і Глухів. *Освітнянські обрії.* № 2 (14). 2000. С. 5.
4. Заїка В. Українське православ'я і становлення національної свідомості. *Виховання національно свідомої особистості: (методичні рекомендації) :* метод. посібник / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова, Глухівський держ. педагогічний ін-т ім. С. М. Сергеєва-Ценського ; ред. Д. О. Тхоржевський. Глухів : [б.в.], 2000.

2001

1. Заїка В. В., Белашов В. І., Борисенко В. А., Чирва В. Ф. Глухів у культурі України доби «золотого віку». *Гетьманські столиці-осередки національно-державницьких процесів в Україні у другій половині XVII-XVIII ст.* Київ. НДТІТІ. 2001.
2. Заїка В. Києво-Московська. *Народна трибуна :* Глухівська міськрайонна газета. № 28 (11500). 14 квітня. 2001. С. 3.

3. Заїка В. Святий Димитрій, митрополит Ростовський. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2001. № 92 (11563). 8 грудня. С. 2.

2002

1. Заїка В. Глухів боронили козацькі полки. *Глухівщина* : районна громадсько-політична газета. 2002. 12 жовтня. С. 3.
2. Заїка В. В. Глухів в історії української культури доби «срібного віку». *Збереження історико-культурних надбань Глухівщини* : матеріали Першої наук.-практ. конф., (18 квітня 2002 р.) / Держбуд України, Глухівська міська рада, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові, Глухівський краєзнавчий музей ; ред. кол. В. І. Белашов, С. П. Жукова, В. В. Заїка, Ю. О. Коваленко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2002. С. 73 - 75.
3. Збереження історико-культурних надбань Глухівщини : матеріали Першої наук.-практ. конф., (18 квітня 2002 р.) / Держбуд України, Глухівська міська рада, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові, Глухівський краєзнавчий музей ; ред. кол. В. І. Белашов, С. П. Жукова, **В. В. Заїка**, Ю. О. Коваленко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2002. 103 с.
4. Заїка В. В. З історії музично – культурної спадщини Глухівщини. *Збереження історико-культурних надбань Глухівщини* : матеріали Першої наук.-практ. конф., (18 квітня 2002 р.) / Держбуд України, Глухівська міська рада, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові, Глухівський краєзнавчий музей ; ред. кол. В. І. Белашов, С. П. Жукова, В. В. Заїка, Ю. О. Коваленко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2002. С. 41 - 48.
5. Заїка В. Студентське листування Миколи Зерова. *Кролевеччина, білі плями історії. Збірник наукових праць*. (Матеріали другої наукової конференції з краєзнавства) / Упор. А. В. Карась. Кролевець : Кролевецький ВПП 2002. С. 40 - 42.

2003

1. Заїка В. Вулиця Терещенків. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2003. № 54. С. 1.
2. Гурець М. П., Заїка В. В. «Енеїда» Котляревського і проблеми українського етносу. *Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки»*. Вип. 2. Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. С. 154 – 156.
3. *Збереження історико-культурних надбань Глухівщини* (Матеріали Другої науково-практичної конференції; 17 квітня 2003 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. : акад. НАН України, докт. юрид. наук, проф. Ю. С. Шемшученко (голова), докт. юрид. наук В. І. Акуленко, доц. В. І. Белашов, С. П. Жукова (відповідальний секретар), В. В. Заїка, докт. іст. наук, проф. Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, канд. пед.

- наук, проф. О. І. Курок, докт. філолог. наук, проф. К. М. Тищенко. Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. 122 с.
4. Заїка В. В., Звагельський В. Б. Нарбут Георгій Іванович. *Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник /* Головний редактор Звагельський В. Б. Суми : Сумський державний університет, Рекламно-видавниче об'єднання «АС-Медіа», 2003. С. 314 - 315.
  5. Заїка В. В., Заїка О. Я. Нестор Городовенко – повернення із забуття. *Збереження історико-культурних надбань Глухівщини (Матеріали Другої науково-практичної конференції; 17 квітня 2003 р.) /* Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. : акад. НАН України, докт. юрид. наук, проф. Ю. С. Шемшученко (голова), докт. юрид. наук В. І. Акуленко, доц. В. І. Белашов, С. П. Жукова (відповідальний секретар), **В. В. Заїка**, докт. іст. наук, проф. Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, канд. пед. наук, проф. О. І. Курок, докт. філолог. наук, проф. К. М. Тищенко. Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. С. 85 - 92.
  6. Заїка В. Свідки біографії міста [про назви вулиць Глухова]. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2003. № 62. 16 серпня. С. 2.
  7. Заїка В. В. Романовський Віктор Олександрович. *Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник /* Головний редактор Звагельський В. Б. Суми : Сумський державний університет, Рекламно-видавниче об'єднання «АС-Медіа», 2003. С. 379.
  8. Заїка В. В., Звагельський В. Б. Уманець Федір Михайлович. *Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник /* Головний редактор Звагельський В. Б. Суми : Сумський державний університет, Рекламно-видавниче об'єднання «АС-Медіа», 2003. С. 454 - 455.
  9. Заїка В. В., Звагельський В. Б. Ханенко Микола Данилович. *Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник. /* Головний редактор Звагельський В. Б. Суми : Сумський державний університет, Рекламно-видавниче об'єднання «АС-Медіа», 2003. С. 468.

2004

1. Заїка В. Вагомий внесок науковців [про книгу Віктора Васильовича Вечерського та Валерія Івановича Белашова «Глухів» - Серія «Малі історичні міста України». Київ – видавництво «Абрис», 2003 р.]. *Соборний майдан*: газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2004. № 1. Січень – лютий. С. 6.
2. Заїка В. Втрачені відомості про пам'ятник. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2004. № 6. Листопад – грудень. С. 2.
3. Заїка В. Вчитель майстрів: Про живописця з Глухова М. І. Мурашко. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2004. № 3. Травень – червень. С. 2.

4. Заїка В. Глинські «чешуйки». *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів 2004. № 4. Липень – серпень. С. 6.
5. Збереження історико-культурних надбань Глухівщини (Матеріали Другої науково-практичної конференції; 16 квітня 2004 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. : акад. НАН України, докт. юрид. наук, проф. Ю. С. Шемшученко (голова), докт. юрид. наук В. І. Акуленко, доц. В. І. Белашов, С. П. Жукова (відповідальний секретар), **В. В. Заїка**, докт. іст. наук, проф. Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, канд. пед. наук, проф. О. І. Курок, докт. філолог. наук, проф. К. М. Тищенко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2004. 170 с.
6. Заїка В. Маловідоме джерело з історії Путивльщини. *Путивльський краєзнавчий збірник* : Зб. наукових статей / Управління культури Управління Сумської обласної державної адміністрації, Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі. Випуск 1. Суми : «Видавництво «МакДен», 2004. С. 48 - 50.
7. Заїка В. Останній архів Глинської пустині. *Збереження історико-культурних надбань Сіверщини* : Матеріали третьої науково-практичної конференції (16 квітня 2004 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. : акад. НАН України, докт. юрид. наук, проф. Ю. С. Шемшученко (голова), докт. юрид. наук В. І. Акуленко, доц. В. І. Белашов, С. П. Жукова (відповідальний секретар), В. В. Заїка, докт. іст. наук, проф. Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, канд. пед. наук, проф. О. І. Курок, докт. філолог. наук, проф. К. М. Тищенко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2004. С. 148 - 151.
8. Заїка В. Останній постріл декабристів. *ІХ Декабристські читання : міжнародна науково-теоретична конференція* / Ін-т історії України Нац. акад. наук України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; відп. ред. Г. Д. Казьмирчук. Київ : [б.в.], 2004. 70 с.
9. Заїка В. Пам'ятка горя і героїзму [про Глухівський тюремний замок, де перебували останні дні захисники Батурина]. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2004. № 2. Березень – квітень. С. 5.
10. Заїка В. Про закон, про совість...І про Глухів. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2004. № 2. Березень – квітень. С. 5.
11. Заїка В. Світла Анастасія очима живописця і поета. *Соборний майдан*: газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2004. № 5. Вересень - жовтень. С. 4.
12. Заїка В. Соборноправність – важливий принцип українського православ'я / Актуальні проблеми філософських, політологічних релігієзнавчих досліджень (До 170-річчя філософського факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка). Матеріали Міжнародної наукової конференції «ЛЮДИНА-СВІТ-КУЛЬТУРА». (20-21 квітня 2004 року, м. Київ). Київ: Центр навчальної літератури, 2004. С. 612 - 613.

2005

1. Заїка В., Ключова В., Гурець М. Віднайти «золоту нитку історії». *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2005. № 38. С. 2.
2. Заїка В. «Душевне краєзнавство». *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2005. № 2 (8). Березень – квітень. С. 2.
3. *Збереження історико-культурних надбань Сіверщини* : Матеріали четвертої науково-практичної конференції (21 - 22 квітня. 2005 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. : акад. НАН України, докт. юрид. наук, проф. Ю. С. Шемшученко (голова), докт. юрид. наук В. І. Акуленко, доц. В. І. Белашов, С. П. Жукова (відповідальний секретар), **В. В. Заїка**, докт. іст. наук, проф. Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, канд. пед. наук, проф. О. І. Курок, докт. філолог. наук, проф. К. М. Тищенко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. 236 с.
4. Гурець М. П., Заїка В. В. Нове прочитання духовної спадщини Димитрія Ростовського. *Путивльський краєзнавчий збірник* : Зб. наукових статей / Управління культури Управління Сумської обласної державної адміністрації, Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі. Випуск 1. Суми : «Видавництво «МакДен», 2005. С. 76 – 80.
5. Белашов В. І., **Заїка В. В.**, Гурець М. П. Партизанський рух і Сумщина: матеріали до вивчення партизанського і підпільного рухів на Сумщині і Глухівщині у роки Великої Вітчизняної війни (1941-1943 рр.): посібник для навчальної і виховної роботи. Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. 96 с.
6. Заїка В. Перші художні роботи Георгія Нарбута. *Збереження історико-культурних надбань Сіверщини* : Матеріали четвертої науково-практичної конференції (21 - 22 квітня. 2005 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. : акад. НАН України, докт. юрид. наук, проф. Ю. С. Шемшученко (голова), докт. юрид. наук В. І. Акуленко, доц. В. І. Белашов, С. П. Жукова (відповідальний секретар), **В. В. Заїка**, докт. іст. наук, проф. Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, канд. пед. наук, проф. О. І. Курок, докт. філолог. наук, проф. К. М. Тищенко. Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. С. 132 - 134.
7. Заїка В. Портрет Мартина Лютера роботи Георгія Нарбута. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2005. № 1 (7). Січень-лютий. С. 3.
8. Заїка В. В. Християнські атрибути в експозиціях глухівських музеїв. *Могилянські читання* : матеріали щорічної наукової конференції / ред.

- В. Колпакова ; Національний Києво-Печерський заповідник. За 2004 р. : Музейне збереження пам'яток сакрального мистецтва. Історія, сучасна практика і майбутнє / ред. В. М. Колпакова. Київ : КМ Academia, Видавничий дім "КМ Academia", 2005. С. 245 - 247.
9. Заїка В. Шляхами Гетьманщини (щоденник Патріка Гордона). *Матеріали науково-практичної конференції «Видатні діячі Батуринаського краю», присвяченої 230-й річниці з дня народження Петра Івановича Прокоповича*. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. С. 79 - 84.
10. Заїка В. ...Я видел Глухова сады. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2005. № 5 (11). Вересень – жовтень. С. 2.

2006

1. Заїка В. Батьківщина Максима Березовського місто Глухів у XVIII столітті. *Музеї України* : науково-популярне загальноукраїнське видання. 2006. № 6 (18). С. 8 – 14.
2. Заїка В. Глухівський період у житті М. П. Василенка. *Вісник Національної академії наук України*. 2006. № 6. С. 48 – 50. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/2047/09-Zaika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 23.03.2023).
3. Заїка В. Глухівський Петропавлівський монастир - осередок українського православ'я. *Могилянські читання* : зб. наук. пр. / Національний Києво-Печерський заповідник. За 2005 р. : Монастирські комплекси в контексті християнської культури. Київ : Фенікс, 2006. С. 143 - 146.
4. *Історико-культурні надбання Сіверщини в контексті історії України*. Матеріали п'ятої науково-практичної конференції (18 – 19 травня 2006 р.). Збірник наукових праць / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. С. А. Слесарєв (голова), С. П. Жукова, Ю. О. Коваленко, доц. В. І. Белашов, В. В. Заїка, М. П. Гурець. Глухів: РВВ ГДПУ, 2006. 240 с.
5. Заїка В. «Могутній стовбур мови». *Соборний майдан*. 2006 : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. № 6 (18). Листопад – грудень. С. 2.
6. Заїка В. Науковий лідер та лідерство науки. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2006. № 3 (15). Травень – червень. С. 2.
7. Заїка В. Нове джерело з історії українського освітництва [про випускників Київської колегії Павла Галагана]. *Історико-культурні надбання Сіверщини в контексті історії України*. Матеріали п'ятої науково-практичної конференції (18 – 19 травня 2006 р.). Збірник наукових праць / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. С. А. Слесарєв (голова),

- С. П. Жукова, Ю. О. Коваленко, доц. В. І. Белашов, **В. В. Заїка**, М. П. Гурець. Глухів: РВВ ГДПУ, 2006. С. 185 - 187.
8. Заїка В. Останній рубіж батуринаської трагедії. *Батуринаські читання* : збірник наукових праць / Батуринаський держ. історико-культурний заповідник "Гетьманська столиця" ; відп.ред. О. Коваленко. Ніжин : "Видавництво "Аспект-поліграф", 2006. С. 74 - 77.
  9. Заїка В. Спогади вченого і політика. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2006. № 5 (17). Вересень – жовтень. С. 1.
  10. Заїка Віктор. Й. С. Шкловський – астрофізик, письменник, людина. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2006. № 4 (16). Липень-серпень. С. 2.
  11. Заїка В. Щоб встановити історичну справедливість. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2006. № 3 (15). Травень – червень. С. 4.

2007

1. Заїка В. Архів Глинської пустині другого історичного періоду. *Глинська Пустинь – святиня православ'я*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Суми : [б.в.], 2007. С. 24 - 28.
2. Заїка В. До питання про перенесення гетьманської столиці України з Батурина до Глухова. 2007. *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. № 1 (19). Січень – лютий. С. 3.
3. Заїка В. Занедбані свідки історії. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2007. 1990. 31 липня.
4. Заїка В. «Міклашон» у побуті глухівчан: [про виробництво порцелянової фабрики А. Міклашевського, що знаходилася у с. Волокитне Глухівського повіту (тепер Путивльський район) з 1839 р. по 1862 р.] *Путивльський краєзнавчий збірник* / [ред. кол.: С. В. Тупик, Н. І. Сторчака, В. Б. Звагельський та ін.]. Суми : Університетська книга, 2007. Вип. 3. С. 236 - 238.
5. Заїка В. Оточення Віктора Романовського в юнацькі роки. *Декабристи в Україні: дослідження й матеріали*. Т. 5. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. С. 144 - 156.
6. Заїка В. «Права, за якими судиться малоросійський народ» – пам'ятка законотворчої діяльності козацької старшини. *Батуринаські читання, 2007* : зб. наук. пр. : [матеріали наук. конф. «Козацька старшина кінця XVII – першої половини XVIII ст.», присвяч. 335-й річниці від дня народження Пилипа Орлика, 31 травня – 1 липня 2007 р., м. Батурин] / М-во культури і туризму України та ін. ; [редкол.: О. Б. Коваленко (відп. ред.) та ін.]. Ніжин : Аспект-поліграф, 2007. С. 97 – 99. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=2332> (дата звернення: 28.03.2023 р.).
7. Заїка В. Святий Дмитро Ростовський: образи в експозиціях *Могиланські читання* : зб. наук. пр. / Національний Києво-Печерський заповідник.

- За 2006 р. : Доля музейних зібрань. Київ : Фенікс, 2007. Ч. 2. С. 233 - 236.
8. *Сіверщина в контексті історії України*. Збірник наукових праць: матеріали шостої науково-практичної конференції (17 – 18 травня 2007 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. С. А. Слесарєв (голова), С. П. Жукова, Ю. О. Коваленко, доц. В. І. Белашов, **В. В. Заїка**, М. П. Гурець. Суми : Видавничий дім «Еллада», 2007. 214 с.
  9. Заїка В. Спогади про Глухів у листах О. О. Гільдуніної (Шапоріної). / *Сіверщина в контексті історії України*. Збірник наукових праць: матеріали шостої науково-практичної конференції (17 – 18 травня 2007 р.) / Держбуд України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові ; ред. кол. С. А. Слесарєв (голова), С. П. Жукова, Ю. О. Коваленко, В. І. Белашов, **В. В. Заїка**, М. П. Гурець. Суми : Видавничий дім «Еллада», 2007. С. 144 - 148.

2008

1. Заїка В. З історії православних храмів Глухівщини. *«Глухів і округа»*. Випуск 1. Збірник наукових праць Глухівського міського краєзнавчого музею Відділу культури Глухівської міської ради. Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. С. 76 - 89.
2. Заїка В. І «Дон Кіхот», і «Фауст», і Шекспір (до 20-ліття з дня смерті М.О. Лукаша). *Соборний майдан* : газета Державного історико-культурного заповідника у м. Глухів. 2008. № 4 (28). Липень – серпень. С. 3.
3. Заїка В. «Келейний літописець» Святителя Димитрія Ростовського – підґрунтя української історіографії. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Діяння святителя Димитрія Ростовського (Данила Туптала) і традиції православного світосприйняття»*. (3 – 4 жовтня 2007 р.) [під заг. ред. Луки єп. Васильківського] ; Ставропіг. чолов. монастир Різдва Пресвятої Богородиці Глинська пустинь [та ін.]. Суми : Еллада S, 2008. С. 90 – 93.
4. Заїка В. Культурне життя в маєтностях родини Туманських-Шапоріних на Глухівщині. *Музична спадщина М. Маркевича крізь призму музичного життя садиби Тарновських* : Збірник наук. пр.: «Дворянські садиби як осередок культурно-мистецького та духовного життя ХІХ - початку ХХ століття. Прилуки: ТОВ «АІР – Поліграф», 2008. С. 115 - 123.
5. Заїка В. В. Святині Глухівщини. *Сіверщина в історії України*. Збірник наукових праць. Матеріали сьомої науково-практичної конференції (23 – 24 жовтня 2008 р.) / Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові, Міністерство освіти і науки України, Глухівський державний педагогічний університет ім. О. Довженка ; ред. кол. С. А. Слесарєв

- (голова), С. П. Жукова, І. В. Мошик, Ю. О. Коваленко, В. І. Белашов, В. В. Заїка. Суми : Видавничий дім «Еллада», 2008. С. 132 – 133.
6. Сіверщина в історії України. Збірник наукових праць. Матеріали сьомої науково-практичної конференції (23 – 24 жовтня 2008 р.) / Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, Державний історико-культурний заповідник у м. Глухові, Міністерство освіти і науки України, Глухівський державний педагогічний університет ім. О. Довженка ; ред. кол. С. А. Слесарев (голова), С. П. Жукова, І. В. Мошик, Ю. О. Коваленко, В. І. Белашов, **В. В. Заїка**. Суми : Видавничий дім «Еллада», 2008. 228 с.
  7. Заїка В. В. Чернігово-Сіверщина і духовні джерела української нації . *Чернігівські старожитності* : Науковий збірник за матеріалами VII наукової конференції «Старожитності Чернігово-Сіверської землі в загальноєвропейській спадщині» (18 - 19 жовтня 2007 р.). / Редакційна колегія: Ю. О. Соболь, А. В. Доценко, В. Я. Руденок, С. В. Черняков, А. Б. Гаркуша; Національний архітектурно – історичний заповідник «Чернігів стародавній». Вип. 1. Чернігів : Чернігівські обереги, 2008. С. 16 - 17. URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/Chernihivski_starozhytnosti.pdf ? (дата звернення: 23.03.2023).

2009

1. Заїка В. Адміністративно-територіальні зміни на Сіверщині в перші роки радянської влади (реальні та можливі). *Путивльський краєзнавчий збірник* / [ред. кол.: С. В. Тупик, Н. І. Сторчака, В. Б. Звагельський та ін.]. Суми : Університетська книга, 2009. Вип. 5. С. 156 - 160.
2. Заїка В. Втрачений пам'ятник. Храм Успіння Пресвятої Богородиці. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2009. № 67. С. 2.
3. Заїка В. Глухів і Україна – єдність долі. *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2009. № 4 (34). Липень – серпень. С. 4 - 5.
4. Заїка В. Глухів і Україна – єдність долі. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2009. № 76. С. 2.
5. Заїка В. Глухівський храм святого Миколи – центр віри і державності. *Чернігівські старожитності* : Науковий збірник за матеріалами VIII наукової конференції «Християнські старожитності Київської Русі» (1 - 2 жовтня 2009 р.). Вип. 2/2009 / Ред. кол.: Ю. О. Соболь, А. В. Доценко, А. Б. Гаркуша та ін. ; Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній». Чернігів : Чернігівські обереги, 2009. С. 58 - 60.
6. Заїка В. В. Деякі аспекти літературного образу гетьмана І. Мазепи. *Сіверщина в історії України*: Збірник наукових праць / С. А. Слесарев (голова Ред. кол.), В. І. Белашов, С. П. Жукова, В. В. Заїка, С. Ю. Зозуля, Ю. О. Коваленко, І. В. Мошик; Національний заповідник

- «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Випуск 2. Матеріали Восьмої науково-практичної конференції «Сіверщина в історії України» (м. Глухів, 15 – 16 жовтня 2009 р.). Київ – Глухів : Аспект - Поліграф, 2009. С. 77 - 79. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16787/19-Zaika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 23.03.2023).
7. Заїка В. Історія мурів та підмурки історії. [про лауреата Державної премії України в галузі архітектури Віктора Васильовича Вечерського]. *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2009. № 1 (31). Січень – лютий. С. 2.
  8. Заїка В. Людина епохи Відродження. *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2009. № 3 (33). С. 2 – 3.
  9. Заїка В. Музейні втрати та здобутки Глухівського учительського інституту. *Могилянські читання*. 2008 року: Збірник наук. пр.: «Церква і музеї: втрати ХХ ст.». Київ : Фенікс, 2009. С. 386-393.
  10. Заїка В. На пристані життя літа перебираю... [про другу книгу доктора юридичних наук, професора Віктора Івановича Акуленка «Відлуння пам'яті: назад у майбутнє» видану у 2008 р.]. *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2009. № 2 (32). Березень – квітень. С. 3.
  11. *Сіверщина в історії України*: Збірник наукових праць / С. А. Слесарев (голова Ред. кол.), В. І. Белашов, С. П. Жукова, **В. В. Заїка**, С. Ю. Зозуля, Ю. О. Коваленко, І. В. Мошик; Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Випуск 2. Матеріали Восьмої науково-практичної конференції «Сіверщина в історії України» (м. Глухів, 15 – 16 жовтня 2009 р.). Київ – Глухів : Аспект - Поліграф, 2009. 224 с.
  12. Заїка В. Старая Анастасиевская. Храм св. Трех Анастасий. *Народна трибуна* : Глухівська міськрайонна газета. 2009. № 67. С. 2.
  13. Заїка В. Християнство в українських землях в добатиєві часи. *Православна Україна: історія, сучасність, перспективи*. Збірник наукових праць: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 1020-літтю Хрещення Русі (12-13 червня 2008 р.). Суми: ВБ «Еллада», 2009. 258 с.

2010

1. Заїка В. Глухівщина в часи становлення Неплюївського братства. *Краєзнавство: науково-методичний та практичний аспекти*. Матеріали Краєзнавчої науково-практичної конференції (8–10 червня 2010 р., Суми) / Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Суми: РВВ СОІППО, 2010. 112 с.
2. Заїка В. В. Сімейний архів як джерело з історії Глухова першої чверті ХХ ст. *Сіверщина в історії України*: Збірник наукових праць /

С. А. Слесарєв (голова ред. кол.), О. М. Титова (заступник голови), С. І. Білокінь, Л. О. Гріффен, С. Ю. Зозуля, Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, І. В. Мошик, О. Ю. Манаєв, М. П. Недюха, А. А. Непомнящий, С. І. Посохов, К. М. Тищенко, С. П. Жукова (відповідальний секретар); Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Випуск 3. [Матеріали Дев'ятої науково-практичної конференції «Сіверщина в історії України» (м. Глухів, 26 – 28 травня 2010 р.)]. Київ – Глухів : Ферокол, 2010. С. 294 - 295. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zaika_Viktor/Simeinyi_arkhiv_iak_dzherelo_z_istorii_Hlukhova_pershoi_chverti_KhKh_st.pdf (дата звернення: 23.03.2023).

2011

1. Заїка В. В. Глухівські мотиви вірша В. Нарбути «Левада». *Сіверщина в історії України: Збірник наукових праць* / С. А. Слесарєв (голова ред. кол.), О. М. Титова (заступник голови), С. І. Білокінь, Л. О. Гріффен, С. Ю. Зозуля, Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, І. В. Мошик, О. Ю. Манаєв, М. П. Недюха, А. А. Непомнящий, С. І. Посохов, К. М. Тищенко, А. Є. Шевченко, С. П. Жукова (відповідальний секретар); Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Випуск 4. Київ – Глухів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2011. С. 356 - 358. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/75666/87-Zaika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 23.03.2023). **Фахове видання.**
2. Заїка В. Можливості духовного туризму Глухівщини. *Краєзнавство і туризм у соціальному розвитку особистості: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.*, 24 - 25 лютого 2011 р. Глухів : РВВ Глухівського НПУ імені О. Довженка, 2011. С. 36 - 38.

2012

1. Заїка В. В. Гетьман Данило Апостол – засновник глухівської музичної традиції. *Історико-культурна спадщина Дніпровського Лівобережжя, Курського Посем'я та Слобожанщини : минуле і сучасність*. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 285-річчю обрання Данила Апостола гетьманом Лівобережної України. [м. Глухів, 24 лютого 2012 р.]. Глухів – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2012. С. 52 - 54.
2. Бакалець О. А., Заїка В. В. Глинський скарб срібних копійок у XVI–XVII ст. із Глухівського району. *Історико-культурна спадщина Дніпровського Лівобережжя, Курського Посем'я та Слобожанщини : минуле і сучасність*. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 285-річчю обрання Данила

Апостола гетьманом Лівобережної України. [м. Глухів, 24 лютого 2012 р.]. Глухів, Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. С. 54–57.

3. Заїка В. Глухів у житті і творчості діячів науки, освіти та культури кінця ХІХ - початку ХХ століть. *Наукові записки з української історії: збірник наукових статей / ДВНЗ Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Каф. Історії та культури України ; редкол.: В. П. Коцур (голов. ред.) [та ін.]. Вип. 28. Переяслав-Хмельницький: [б. в.], 2012. С. 69 – 74. Фахове видання.*
4. Заїка В. Особливості військової тактики партизанського з'єднання М. І. Наумова. *Партизанський рух у роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років*. Глухів - Суми, ПКП «Еллада-S», 2012. С. 50 - 53.

2013

1. Заїка В. Брат за брата і за Україну (до 125-ліття від дня народження поета Володимира Нарбути). *Кур'єр + ТРК «Глухів»* : обласна інформаційна газета. 2013. № 15 (45). 17 квітня. С. 14.
2. Заїка В. Брат за брата. *Кур'єр + ТРК «Глухів»* : обласна інформаційна газета. 2013. № 17 (47). 29 квітня. С. 14.
5. Заїка В. Глухівський вчительський інститут в системі освітництва північно-східної України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / *Сумська старовина* : наукове видання / Сумський державний університет; Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Суми. 2013. № ХІ - ХІІ. С. 45 – 53. URL: <https://starovyna.sumdu.edu.ua/hlukhiv-teachers-training-institute-in-the-education-system/> (дата звернення: 26.03.2023 р.). **Фахове видання.**
3. Заїка В. Представители культуры «Серебряного века» – уроженцы северо-восточной Украины. *Актуальные вопросы современной науки: сборник научных трудов*. Вып. 29. Новосибирск, 2013. С. 81–93.
4. Заїка В. Становлення художньої особистості Георгія Нарбути на тлі культурного життя Глухова початку ХХ століття. *Історико-культурна спадщина Дніпровського Лівобережжя, Курського Посейм'я та Слобожанщини: минуле і сучасність* : Збірник матеріалів Другої Міжнародної наук.-практ. конф., присвяченій 95-річчю обрання Павла Скоропадського гетьманом Української держави (1 березня 2013 р., м. Глухів). Глухів - Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2013. С. 55 - 56.

2014

1. Заїка В. Битва. Облога. Перемога! 350-літтю героїчних подій під Глуховом 1664 року. *Кур'єр + ТРК «Глухів»* : обласна інформаційна газета. 2014. № 4 (84). 29 січня. С. 14.

2016

1. Заїка В. В. Літературно-публіцистичні здобутки глухівських канцеляристів. *Сіверщина в історії України: Збірник наукових праць / О. Д. Савицький (голова ред. кол.), О. М. Титова (заступник голови),*

- В. І. Абакумова, Л. М. Бєсов, С. І. Білокінь, Л. О. Гріффен, С. Ю. Зозуля, Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, О. І. Курок, І. В. Мошик, М. П. Недюха, Ю. О. Нікітін, С. І. Посохов, К. М. Тищенко, С. П. Жукова (відповідальний секретар); Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Київ – Глухів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2016. Випуск 9. С. 252 - 256. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/128302/52-Zaika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 26.03.2023 р.). **Фахове видання.**
2. Заїка В. Остання гетьманська столиця. Глухів: материк знищеної пам'яті. *День* : щоденна всеукраїнська газета суспільно-політичної тематики. 2016. № 24 / 25. 12 – 13 лютого. С. 14. URL: <https://day.kyiv.ua/article/ukrayina-incognita/ostannya-hetmanska-stolytsya> (дата звернення: 28.03.2023 р.).
  3. Заїка В. Про канонічність без емоцій. *Кур'єр + ТРК «Глухів»* : обласна інформаційна газета. 2016. № 16 (198). 20 квітня. С. 14.
  4. Заїка В. Сторінки визволення. *Кур'єр + ТРК «Глухів»* : обласна інформаційна газета. 2016. № 40 (222). 28 вересня. С. 14.; 2016. № 41 (223). 5 жовтня. С. 14.
  5. Заїка В. В. Щоденник визволення (з приватних записів 1943 року В. М. Заїки). *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2016. № 4 (76). Липень – серпень. С. 6 – 7.
  6. Заїка В. В. Щоденник визволення (з приватних записів 1943 року В. М. Заїки). *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2016. № 5 (77). Вересень – жовтень. С. 6 – 7.
  7. Заїка В. В. Щоденник визволення (з приватних записів 1943 року В. М. Заїки). *Соборний майдан* : газета Національного заповідника «Глухів». 2016. № 6 (78). Листопад – грудень. С. 5 – 6.
  8. Заїка В. Щоденник серпня 1943 р. (з приватних записів В. М. Заїки) / *Історичні студії суспільного прогресу* : електронний науковий журнал / [редкол.: Курок О. І. (гол.), Гирич Я. М. (заст. гол. ред.), Крижанівський В. М., Чумаченко О. А. (відп. ред.)]. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України. Випуск IV. Глухів, 2016. С. 141 - 148. URL: <http://issp.gnpu.edu.ua/sites/default/files/doc/zayika-4.pdf> (дата звернення: 26.03.2023 р.). **Фахове видання.**

2017

1. Заїка В. В. Глухів. Окупація (з приватних записів В. М. Заїки 1943 р.). *Сіверщина в історії України: Збірник наукових праць* / О. Д. Савицький (голова ред. кол.), О. М. Титова (заступник голови), В. І. Абакумова, Л. М. Бєсов, С. І. Білокінь, Л. О. Гріффен, С. Ю. Зозуля,

Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, О. І. Курок, І. В. Мошик, М. П. Недюха, Ю. О. Нікітін, С. І. Посохов, К. М. Тищенко, С. П. Жукова (відповідальний секретар); Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Київ – Глухів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2017. Випуск 10. С. 397 – 400. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/128977/95-Zayika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 26.03.2023 р.). **Фахове видання.**

2018

1. Заїка В. Глухів. Відродження (З приватних записів В. М. Заїки 1943 р.). *Сіверщина в історії України: Збірник наукових праць* / І. В. Мошик (голова ред. кол.), О. М. Титова (заступник голови), В. І. Абакумова, Л. М. Бесов, С. І. Білокін, Л. О. Гріффен, С. Ю. Зозуля, Г. Д. Казьмирчук, Ю. О. Коваленко, О. І. Курок, М. П. Недюха, Ю. О. Нікітін, С. І. Посохов, К. М. Тищенко, С. П. Жукова (відповідальний секретар); Національний заповідник «Глухів», Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Київ – Глухів : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2018. Випуск 11. С. 341-346. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/180774/77-Zaika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 26.03.2023 р.). **Фахове видання.**
2. Заїка В. Чи міг Тарас Шевченко стати дворянином? *День* : щоденна всеукраїнська газета суспільно-політичної тематики. 2018. № 56 / 57. 29 березня. С. 14. URL: <https://day.kyiv.ua/article/ukrayina-incognita/ostannya-hetmanska-stolytsya> (дата звернення: 28.03.2023 р.).

Рукописи

1. «Домові храми» навчальних закладів у системі освіти до 1917 року.
2. Історик Віктор Олександрович Романовський. Гімназичне та студентське оточення.
3. Місто Глухів часів Федора Ернста.
4. Ойкумена ренесансу.
5. Садиба Романовського у м. Глухові.

**«Пізнаєш істину — ввійде тоді у кров твою сонце»
Цитати із наукових робіт та статей В. Заїки**

Протягом віків початкова освіта в першу чергу закладала в дітях певну стандартизацію світосприйняття. Людина виховувалася як певний елемент (гвинтик) державної системи. Але інколи, надто «заземляючи» загальнолюдську світоглядність, держава доводила суспільство до кризового стану. І тоді тільки нестандартно виховані, нестандартно мислячі особи через систему духовного впливу могли врятувати націю, країну, людство...

Нестандартність початкової освіти в умовах розвитку державної незалежності є важливим принципом розбудови національної освіти в Україні.

//ПОЧАТКОВА ОСВІТА В ЖИТТІ РЕЛІГІЙНИХ РЕФОРМАТОРІВ ЛЮДСТВА

Глухівщина не тільки територія, де творилась Велика історія України, це й регіон, що генерує українську історичну думку.

//ГЛУХІВЩИНА — БАТЬКІВЩИНА ВИДАТНИХ ІСТОРИКІВ ТА КРАСЗНАВЦІВ

Глухів упродовж майже цілого XVIII століття був не тимчасовою резиденцією правителів, як Чигирин, Гадяч чи Батурин, а повноцінною столицею тодішньої Української держави, виконуючи функції політичного, адміністративного, військового, а головне — культурного центру Гетьманщини, місця притягання для кращих творчих сил України і суміжних країв. Те, що ця непроминальна роль Глухова в нашій історії виявилася на довгий час призабутою, належить до однієї із прикрих «білих плям» української свідомості й вимагає великої праці щодо вивчення і осмислення історичної та культурної спадщини міста.

//ГЛУХІВ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ДОБИ «ЗОЛОТОГО ВІКУ»

Здобутки «срібного віку» не стали відчуженими зразками втраченої культури, як твори античності, середньовіччя, гетьманського «золотого віку». Надто багато було закладено творцями «срібного віку» гуманістичних ідей, і не так багато пройшло часу з початку його руйнування, і саме руйнування було не природним, а політично-заданим. І не всіх діячів «срібного віку» вдалося знищити.

//ГЛУХІВ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДОБИ «СРІБНОГО ВІКУ»

Дослідження процесу становлення творчої особистості завжди відкривають низку суб'єктивних впливів, нібито незначних, з точки зору суспільства, особистих контактів, інтимних стосунків, запального товариства чи «принципових розривів на все життя», що і скеровує перші кроки таланту.

Великої сили є історичний вплив людини, яка прилучається до діянь невмирущих, чий негасимий дух дає іскру натхнення наступним поколінням

//СТУДЕНТСЬКЕ ЛИСТУВАННЯ МИКОЛИ ЗЕРОВА

Народи, які відігравали в історії людства вирішальну роль, або принаймні не згубилися в світовій пам'яті, суттєвим надбанням свого культурного розвитку мали найчастіше авторизований, епічний твір, що найбільш яскраво відображав національну ментальність, здобутки духовності, історичний досвід. Коли по-справжньому дослідити глибинні пласти духовного життя народу, його героїчну історію, характер, то можна углядіти обриси його майбутнього.

//«ЕНЕЇДА» КОТЛЯРЕВСЬКОГО І ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЕПОСУ

Тисячолітня українська культура має у своєму доробку декілька пластів епічного матеріалу, але кожен раз справа не завершувалась. До Хрещення Володимирового – «Велесова книга», фольклор; до нашестя Батієва – «Слово про Ігорев похід», билини; до московської руйнації - козацькі думи, пісні М.Чурайвни. Врешті-решт і Т.Шевченко десятьма роками солдатчини «без права писать й рисовать» був насильницьки усунений від можливості вивершити український епос.

Сьогодні ми на основі археологічних знахідок та глиняних табличок знаємо навіть про легендарних шумерів, які жили 6 тисяч років тому, але не достатньо розуміємо сучасність культурного стану свого народу. А для цього треба знати закони, за якими культура розвивається, розібратися, що в культурі народу є нового, а що є пережитком, а що є хоч і старе, але повне життєвої сили.

//«ЕНЕЇДА» КОТЛЯРЕВСЬКОГО І ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЕПОСУ

Велич народу не вимірюється ні кількістю його населення, ні територією, а тим внеском, який він вклав у прогрес людського суспільства, чим прислужився справі олюднення людського роду.

//СОБОРНОПРАВНІСТЬ — ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я

В історії становлення українського суспільства є особлива риса, не властива народам нашого оточення, яка принципово забезпечувала культурний і політичний розвиток України майже до кінця XVIII століття — це принцип «соборноправності».

//СОБОРНОПРАВНІСТЬ — ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я

Вживаючи термін «соборноправність», вважаємо за необхідне вказати на можливість вживання його в певній двозначності — «соборне право» і «соборне правило». Якщо перша складова висвітлює зовнішній бік проблеми (якості юридичні, політичні, суспільно-організуючі), то друга — характеризує внутрішній стан суспільства і конкретної людини (якості моральні, психологічно-побутуючі, ментальні).

//СОБОРНОПРАВНІСТЬ — ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я

Обираючи недостойного в пастирі, парафія приймала на себе

непрощений гріх. Можливістю не припуститися помилки було, з одного боку, знання моральних якостей конкретного кандидата, а з другого — постійна активна участь громадян у церковній практиці — прекрасне знання богослужбних текстів, Святого письма та інше.

//СОБОРНОПРАВНІСТЬ — ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я

Історія вчить, що на етапі національного державотворення виключної ваги набуває наявність сильно діючого, національно орієнтованого духовного центру. Поки що нічого іншого, окрім національної церкви, людська практика не виробила. З кожним роком суспільна свідомість українців переконується в трагічності ситуації міжцерковного антагонізму. Подолання ієрархічно-канонічних суперечностей можливе при відродженні принципів «соборноправності».

//СОБОРНОПРАВНІСТЬ — ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я

У наш час, коли твориться нова Українська держава, на політичному олімпі України поки що відсутнє розуміння духовної єднальної сили церкви, релігії, коли оголошується, що православна церква відділена від держави, а насправді державними структурами й окремими керівниками підтримуються роз'єднаність церковного життя, зневажання національних державних традицій українського православ'я, запобігання перед анексіоністською силою чужої держави, що прагне знищити незалежність і самобутність державного і духовного життя нашої країни, духовна спадщина великих просвітителів потребує нового осмислення.

//НОВЕ ПРОЧИТАННЯ ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ ДИМИТРІЯ РОСТОВСЬКОГО

Історико-педагогічний музей Глухівського державного педагогічного університету в своїй експозиції має кіот з образом святителя Димитрія Ростовського. Під час переобладнання музею в 2001 році з нагоди надання університетського статусу цьому навчальному закладу було враховано той факт, що друга зала музею розташована там, де раніше була домована церква (на честь св.Димитрія Ростовського) Глухівського учительського інституту. Матеріали експозиції розповідають про освітню і педагогічну діяльність святителя, про значення праці «Четві-Мінеї», про церковних осіб нашого краю. Образ відреставрований студентами факультету педагогіки початкової освіти О.Маслюком і В.Яценком і освячено 25 жовтня 2001 року єпископом Конотопським і Глухівським Інокентієм та благочинним Глухівської округи митрофорним протоієреєм Богданом Пановиком. 4 жовтня – день поминання святителя Димитрія Ростовського, з кожним роком все активніше сприймається глухівчанами як день пам'яті покровителя Глухівського педагогічного університету.

//НОВЕ ПРОЧИТАННЯ ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ ДИМИТРІЯ РОСТОВСЬКОГО; ХРИСТІЯНСЬКІ АТРИБУТИ В ЕКСПОЗИЦІЯХ ГЛУХІВСЬКИХ МУЗЕЇВ

Деформована історична пам'ять породжує фальшиву перспективу

національного розвитку, що приводить до кризових, інколи трагічних наслідків. Тільки пам'ять, наближена до істини, може стати міцним підґрунтям національно-державного будівництва. Суспільні процеси, що відбуваються в Україні, потребують прилучення масової свідомості до історичної правди. Необхідно всебічно розширювати джерельну базу історичних досліджень.

//ШЛЯХАМИ ГЕТЬМАНЩИНИ (ЩОДЕННИК ПАТРІКА ГОРДОНА)

Бувають події, які при всій своїй кривавій традиційності не перебивають історичного шляху, обраного тією чи іншою нацією. Здорова оптимістична нація сміливо йде вперед, загартовуючись у стражданнях, що випадають на її долю. Але бувають події, внаслідок яких змінюються принципи історичного існування окремих земель і народів. Мови, етноси, культури або зникають, або на довгі віки впадуть у своєрідну історичну кому. Та наруга над Україною, символом якої став залитий кров'ю Батурин, наруга над молодого українською державністю, що тільки почала формуватися по тридцятьох роках Руїни, зупинила вільний український національний розвиток більш ніж на 300 років. І хоча в свій час пролунав могутній голос Кобзаря, - але хіба так повинна нація слухати свого пророка? Нічим закінчилася і визвольна боротьба 1917-1920 років. Практично без опору йшла нація на закляття голодоморів і гулагів.

//ОСТАННІЙ РУБІЖ БАТУРИНСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ

Загальновідомо, що люди об'єднуються навколо спільної справи, важливих проблем, загального шанування історичної пам'яті та діяльності непересічних постатей. Саме зараз, коли економічні неузгодженості та політичні підозри розривають Україну, духовне єднання залишається важливим аргументом протидії розбрату та невпевненості.

//СВЯТИЙ ДМИТРО РОСТОВСЬКИЙ: ОБРАЗИ В ЕКСПОЗИЦІЯХ

З Димитрієм Ростовським пов'язана й історія Глухівського учительського інституту (зараз Глухівський державний педагогічний університет). Невдовзі після заснування в 1874 р. в інституті був освячений домовий храм на честь святителя Димитрія Ростовського. Оздобою храму опікувався Семен Артемович Терещенко. Отже 4 жовтня (день поминання свт.Димитрія Ростовського) – це духовний день Глухівського педагогічного університету, як 25 січня (день св. Тетяни великомучениці) – духовний день Московського університету, а 28 липня (день св. рівноапостольного Володимира) – духовний день Київського національного університету ім.Тараса Шевченка. Зараз у колишньому домовому храмі розміщений історико-педагогічний музей Глухівського педагогічного університету. В експозиції встановлений кіот образу святителя Димитрія, писаний (орієнтовно) на початку ХІХ ст. Сильно понівечений образ був реставрований студентами В.Яценком та О.Маслюком в 2001 р. і освячений єпископом Конотопським і Глухівським Інокентієм та благочинним

о.Богданом.

//СВЯТИЙ ДМИТРО РОСТОВСЬКИЙ: ОБРАЗИ В ЕКСПОЗИЦІЯХ

Кожна значуща нація має свою національну книжку, що служить процесам національного становлення: «Іліада» та «Одісея», «Енеїда» і «Пісня про Роланда» - в часи античності та середньовіччя; німецький переклад Біблії М.Лютера чи англійська Біблія «короля Якова» – в нові часи. Безумовно, до них належали і «Четві-Мінеї» святителя Димитрія Ростовського. Надзвичайно корисною справою відродження духовності в Україні було б їхнє масове видання українською мовою.

//СВЯТИЙ ДМИТРО РОСТОВСЬКИЙ: ОБРАЗИ В ЕКСПОЗИЦІЯХ

Комплекс будівель Глухівського державного педагогічного університету ім.О.Довженка можна назвати «музеєм під відкритим небом». Корпус 1 – історичний корпус Глухівського вчительського інституту, де вчилися кінорежисер і письменник О.Довженко, письменник С.Сергеев-Ценський, письменник С.Васильченко; корпус №2 – колишня Глухівська чоловіча гімназія, тут навчалися академік М.Василенко, художник Г.Нарбут, поет В. Нарбут, мистецтвознавець Ф.Ернст, композитор Ю.Шапорін, історик В.Романовський; корпус №3 – пансіон при чоловічій гімназії з храмом св.Миколи (у 2009 році храм відроджено з освяченням на честь св.Дмитра Ростовського), інженерно-педагогічний коледж при університеті – комплекс міських і земських установ.

//МУЗЕЙНІ ВТРАТИ ТА ЗДОБУТКИ ГЛУХІВСЬКОГО УЧИТЕЛЬСЬКОГО ІНСТИТУТУ

На сьогоднішній день активна взаємодія колективів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Національного заповідника «Глухів», міського краєзнавчого музею та музеїв на громадських засадах, що діють в місті, створюють чудову основу для розвитку історико-краєзнавчої освіти засобами музейної педагогіки.

//МУЗЕЙНІ ВТРАТИ ТА ЗДОБУТКИ ГЛУХІВСЬКОГО УЧИТЕЛЬСЬКОГО ІНСТИТУТУ

Розташування Глухова між Москвою і Києвом давало можливість бути в курсі всіх ідейно-культурних пошуків як російської, так і української культури, а міське земство і, особливо, глухівські меценати - Терещенки, Дорошенки, Кочубеї, Неплюєви та інші, опікувалися розширенням фондів бібліотек. Все це створювало солідну базу для виховання майбутніх діячів культури «срібного віку», які або народилися, або навчалися в Глухові.

//ГЛУХІВЩИНА В ЧАСИ СТАНОВЛЕННЯ НЕПЛЮЄВСЬКОГО «БРАТСТВА»

Прилученість до об'єктів духовного, зокрема релігійного, напрядує реалізує зацікавленість у новому, пізнавальність очікуваного, духовну рекреацію особливості в умовах подолання деформованості суспільства радянського войовничою атеїстичністю, можливість духовної креативності творчих діячів.

//МОЖЛИВОСТІ ДУХОВНОГО ТУРИЗМУ ГЛУХІВЩИНИ

Рухомі маршрути Глуховом і Глухівщиною постійно ув'язуються з історією Глухова-столичного і Глухова-звитяжного; батьківщини композиторів М.Березовського та Д. Бортнянського; садиб істориків Маркевичів (с. Сваркове) та автора п'ятитомної «Історії Малоросії» М.Маркевича; історії роду Туманських (с.Шевченкове) та продовження їх слави в творчості композитора Ю. Шапоріна.

//МОЖЛИВОСТІ ДУХОВНОГО ТУРИЗМУ ГЛУХІВЩИНИ

Сьогодні активним центром прочанства стає храм на «Чернечих джерелах», при в'їзді до Глухова з боку Києво-Московської траси. Відроджується шанування трьох явлених у межах історичної Глухівщини обрядів Божої матері - «Різдва Пресвятої Богородиці» (Глинська пустинь), «Воргольська» та «Дубовицька».

//МОЖЛИВОСТІ ДУХОВНОГО ТУРИЗМУ ГЛУХІВЩИНИ

Нація згуртовується навколо чогось особливого. Майже завжди це національна мова. Українська мова була вилучена з діловодства, книжкової справи, освіти. Московський патріарх Іоакім заборонив богослужіння українською мовою. Але гетьман Д.Апостол спирався на принципову відмінність київського партесного стилю і московського «столбового пенія». Партесний стиль мав набагато більші можливості, чим і приваблював петербурзьку еліту. Створюючи в Глухові фахову співацьку школу, гетьман готував кадри і для України. Указ імператриці Анни Іоанівни від 1738 року про будівництво нового приміщення школи означав, що по смерті гетьмана Д.Апостола (1734 р.) ніхто в українському керівництві не ризикнув взяти на себе відповідальність за цей заклад, а в Петербурзі ще не усвідомили значення цієї школи для України. А коли розібралися, то з кінця 40-х, у 50-ті роки XVIII ст. школа починає втрачати кадри, створюються інші центри в інших містах і невдовзі Глухівська музична школа зникає.

//ГЕТЬМАН ДАНИЛО АПОСТОЛ – ЗАСНОВНИК ГЛУХІВСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Історія Глухова кінця XIX – початку XXст. демонструє, що при дбайливому відношенні до історичних традицій, професійному доборі педагогічних кадрів, державному сприянню меценатській діяльності навіть відносно невелике місто (в дореволюційний період 15–18 тис. населення) може стати центром підготовки і виховання творчих особистостей, що залишили помітний слід у науці, культурі та освіті.

//ГЛУХІВ У ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ДІЯЧІВ НАУКИ, ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

І сьогодні з'явилася потреба в живописі Г. Нарбута і М. Мурашка, в поезії В. Нарбута і М. Зерова, у відродженні музично-організаційних традицій Ю. Шапоріна; Н. Городовенка і поверненні в освітянський простір науково-методичних здобутків педагогів Глухівського вчительського інституту.

ГЛУХІВСЬКИЙ ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ ІНСТИТУТ В СИСТЕМІ ОСВІТНИЦТВА ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX - ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

«ОДНА СПРАВА ЖЕЗЛ, ІНША – КІФАРА»

ОБРАЗНО-СИМВОЛІЧНІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З ПОЕЗІЙ ВІКТОРА ЗАЇКИ

Вірші Віктора Заїки настільки глибокі й актуальні, що їх можна розібрати на цитати і застосовувати як епіграфи не тільки до літературних творів, публіцистичних дописів, але і наукових доповідей. Його вірші будуть читати, вивчати, обговорювати. Вони будуть надихати і дивувати. Адже в них – душа поета, який жив і творив для людей щиро і безкорисно. **Ірина Колтакова**

Споконвіку Слово всім було.
(слово – це і звук і написання).
Словом – все, що суще, ожило.
Слово – літер трепетне єднання.

Академіку, автору «букваря» Миколі Самійловичу Вашуленку!

Білінгва – двузичка чи двомовність...
Народ, коли виборює своє,
Коли свою відстоює духовність,
За мову, як за матір, повстає...

Хоч ми двомовні - та ж не двоголові...
Господь простить. Облуди час пройде.
Сіяй же мова в прапорі шовковім –
Над синім морем сонце золоте!

Bilingva

Хіба із тисячі один
Напише карбом золотим
Із вічних літер Вічне Слово
І світ схилиться перед ним –
І возсіяє рідна Мова!

В друк – не для друку (полемічне)

Історія виводить люд по колу,
Бо ми своє минуле забуваєм.
І «на круги своя» все повертаєм.
Історія України йде по колу.
І слово вічне промовля Тарас.
Від слова оживає Україна.
Нескорена, незламна і нетлінна.
Бо Вічність нам подарував Тарас!

Вічне

Твій час прийде, свої загоюй рани,
Бо дух козацтва чистий не згорів.
Мій рідний Глухів – вічний бодетаун,
Що на кордоні двох держав, і двох світів!

Глухів

Світ входить в душу тихо і незнано –
А Геній Світу все це потім поверне!

Довженко

Десна без нього ніби та ж сама,
Журисть над нею потяг журавлиний.
Благословенна хата ця свята,
бо з неї в світ ясний пророк полинув.

Довженкова хата. Сосниця. (Кінематографічний сонет)

На схилі сивих літ онуку передай:
Є на землі місця, де доля вирішальна
Приходить назавжди. Одна на цілий край,
Як пісня, як молитва величальна.

Київ. Вулиця Небесної Сотні.

Ми на тім стоїмо,
Це свята наша правда -
В ній і море, і небо,
І степів широчінь,
Тихий матері спів,
Щира батька порада, -
Ти ж усе це не зрадь, не покинь!

Наші символи

Гармонія чуттів
І алгебра життя –
Параметри віршів величних і логічних.
Він відшукать зумів
Причини майбуття
В світах математично-поетичних.

Пам'яті Вадима Юрійовича Раєвського – математика, поета, педагога

Не боячись державної сваволі,
в кишені не ховати свій протест.
Іти старим шляхом людського болю,
несучи чесно персональний хрест

Пам'яті Василя Стуса

Наш порятунок – краєзнавства сила!
тих, хто пам'ять нам зберіг.
І Пелагея Бартош серед них
Є зірка ясна, чиста, негасима!

Пам'яті краєзнавця Пелагеї Бартош

Земне життя свої закони має, -
Чия б душа до неба піднялася
Пізнати вічні тайнства космічні,
Її колись верне земне тяжіння -
І ця душа світити буде нам
Не як падуча зірка, а як Сонце!

Пам'яті Й.С.Шкловського

А слово щире,
                    сказане в лад,
Зупинить вічне крові
                    проливання...
Пильнуй поет, -
                    гостри своє перо –
І в вічний бій
                    за щастя, за добро!

Побажання колезі (М.П.Гурцю)

Ти – сіль землі,
Ти – сущий від природи,
Серед людей найлюдяніший – ти!
Адже ж яким шляхом народу йти,
Якщо нема пророка у народу?
Ти – сіль землі!

Пророк (відмінна ронделя)

Наш час прийшов і волю поверта
На Україну Боже провидіння.
І наче запорукою прозріння
У Сеймі хвиля сяє золота!

Сеймові хвилі

Майдан Соборний – місце і година,
А справжній вимір – площина без меж...
Тут поєднались Простір, Час, Людина –
Історію відчуть сюди прийнеш...

Соборний майдан. Глухів.

Ти на коліна перед злом не впав.
І перед владою не гнув слухняно спину.

Тому-то «ще не вмерла Україна», -
Бо твій «Кобзар» нове життя їй дав!

Хай все краще – буде з нами,
А біда – хай не пристане.
Поміж Лаври і Софії
Вічність поверта!
Піднімайся, Україно,
Твій народ ще не загинув,
Стануть лицарі до бою,
вже звучить сурма!
Згинуть твої вороженьки
Не сумуй же, рідна ненько –
Поміж Лаври і Софії
вічність поверта.
Україні! Кисву! Майдану!

«РОБИ ТЕ, ДО ЧОГО НАРОДЖЕНИЙ» ВІКТОР ЗАЙКА: СПОГАДИ, РОЗДУМИ

Заїка В.В. (з інтерв'ю з Віталієм ЖЕЖЕРОЮ)

Який Заїка найдавніший?

— Перший, кого знаю, — Роман Заїка, жив з кінця XVIII століття, невідомо, в Глухові чи ні. А його син Федір точно в Глухові жив. Він зображений на панорамі оборони Севастополя у Кримській війні. Там є два розвідники, друзі — Пьотр Кошка і Фьодор Заїка. Він був чиновником, воював добровольцем. По війні став «титularyним советником», що давало право на особисте дворянство. Його син, Костянтин Федорович, дослужився до «надвального советника» й отримав право на спадкоємне шляхетство, але ще не гербове. Син Костянтина Микола, мій дід, навчався на історика в Київському університеті. Одружився з Надією Гришановою. Вона з дворян гербових (на червоному полі срібний меч, півмісяць і зірка, у гетьмана Мазепи схожий герб). Свого діда я не знаю: він помер 1934 року. Мій батько Володимир Миколайович, царство небесне, — його старший син. Працював учителем історії, а мати була вчителькою математики.

Від кого з предків вам дісталася хата?

— Від прадіда, Костянтина Заїки. Коли він одружувався з Любов'ю Матвієвською, її батько відписав їм оцю хату. Ми досі в ній живемо.

До речі, батько Любові Матвієвської, отець Євдоким — священик Глухівського храму Різдва Пресвятої Богородиці-у-веригах. Саме повз той храм навесні 1861-го везли до України труну з тілом Тараса Шевченка. Отець Євдоким вийшов зі своїм причтом і відспівав Шевченка.

Донька мецената Николи Терещенка — хрещена мати моєї бабусі Надії Іванівни

Ваш дім — пам'ятка архітектури?

— Ні, проста хата на два входи, «для господ і для прислуги». Ремонту вже не підлягає. Там ми й живемо: мати Віра Василівна, дай їй Бог здоров'я, моя дружина Олена — викладачка дошкільного музвиховання, і син Юрко, дев'ятикласник.

Ким буде?

— Не знаю. Я от мріяв бути скульптором. Та — дід історик, батько теж? Тому вступив на істфак Київського університету.

Чому ви залишилися у провінції?

— У слові провінція «про» означає «перший після когось», а решта — «вінець, корона». Глухів — гетьманська столиця. Нас дражнили «Глухеньке містечко Сумної області». А даремно. Є певний зв'язок Глухова й України. Як в Україні занепад — Глухів зникає. І навпаки. Україна ожила після кріпацтва — й Терещенки відбудували Глухів. Чим краще Глухову, тим краще Україні.

Віктор Заїка належав до команди, яка створювала заповідник у Глухові.

— 1992 року ми пішли на авантюру: не маючи всіх археологічних даних, знайшли непрямі докази, що нам 1000 літ, — згадує Заїка. — Переконали президента, що треба святкувати. Запросили редактора одного американського журналу. Він потім писав: «Коли американці готуються до 500-річчя відкриття Америки, мешканці маленького українського міста Глухова святкують своє 1000-річчя». До речі, не забудьте, що 4 жовтня — день канонізації Дмитрія Ростовського (Дмитро Туптало).

«ЛЮБОВ ВИНИКАЄ З ЛЮБОВІ»

СПОГАДИ І ДУМКИ СУЧАСНИКІВ ПРО ЗАЇКУ В.В.

Валентина Мельник

Мені випала честь бути його студенткою в 1989-1992 роках. Захоплююче читав лекції, змістовно подавав матеріал на практичних заняттях. Віктор Володимирович був прекрасною людиною, пам'ять про його внесок в наукову, історичну діяльність - залишиться навіки.

Гордість з того, що навчалася в такого талановитого викладача, разом працювала... Зі студентських років у пам'яті відкарбувалися його надзмістовні лекції..., справді, навчав глибоким розумом і щирим серцем.

Продовжуймо далі досліджувати змістовний науково-творчий шлях, вагому різнобічну громадську діяльність Віктора Володимировича...

Татьяна Плавич Дятленко

Справжній патріот, Українець, інтелігент, інтелектуал, добра і талановита людина.

Інна Савченко

Замечательный, светлый, деликатный человек.

Юрій Юрійович Савченко

Захоплюючі лекції, закоханий в історію і культуру.

Diana Kabanova

Він лишив по собі величезний слід, незліченну кількість добрих справ і розумних людей. Горда, що мала честь бути знайомою і співпрацювали з цією людиною.

Валентина Лагута

Дуже талановитий педагог.

Ирина Мошик

Талановитий педагог, непересічний історик-краєзнавець, неординарна особистість, патріот малої Батьківщини, ввічливий і толерантний, вічна джерельна база з історії Глухівщини.

Галина Кузнецова

Людина енциклопедичного розуму, глибокий знавець історії рідного краю, справжній викладач-навчитель, який неперевершено володів українськомовним словом, історично й фактично обґрунтованим, умів переконати й запевнити.

Тетяна Бикова

Інтелігент з великої літери!

Alexander Milka

Дійсно сильна особистість.

Олена Каріх

Чудовий викладач та прекрасна людина.

Максим Мискама

Человек с большой буквы, преподаватель с большой буквы. Уважали Владимира Викторовича все, и коллеги и студенты. Самые отпетые прогульщики не пропускали его лекции.

Світлана Поліщук

Блискучий історик, шляхетна людина, справжній інтелігент.

Инночка Сидоренко

Светлейший, добрейший человечисце!

Evgenia Ponikarova

Всегда с ним было интересно, необычно, волнующе. Он открывал глаза на многие события с другой стороны, нам неизвестной. Сколько знаний он передал людям!

Iryna Pinchuk

Чудовий приклад людяності.

Наталія Гречаник

ПРЕКРАСНА ЛЮДИНА, ГРОМАДЯНИН, ПАТРІОТ, ПРОФЕСІОНАЛ!

Олег Уманец

Прекраснейший Человек. Свет от такого Человека очень долго.

Олена Семенов

Прекрасний колега, інтелігентний, витончений, толерантний. Розумнючий.

Віктор Заїка супроводжував усі наші конференції, екскурсії. Здається, не було такого історико-краєзнавчого напрямку Глухівщини, Сумщини, в чому б він не зорієнтувався, особистим прикладом засвідчував повагу до родинознавства.

Найкращі екскурсії, глибокі роздуми про культуру, історію, літературу.

Любов Лучкіна-Загородня

Безмежно поважаю Віктора Володимировича як Людину, Громадянина, Патріота, Поета... Як ЛЮДИНУ, ЧОЛОВІКА, ІНТЕЛІГЕНТА!!!... ЛЮДИНУ!!!

Oksana Drupp

Одна лише його присутність у міській раді була для мене фундаментом для впевненості. Навіть, у часи найважчих випробувань і неприємних подій він знаходив можливість підтримати своєю мудрістю. Спілкуватись із ним завжди було цікаво. Один із найкращих вчителів у моєму житті.

Наталья Швец

Замечательный человек , прекрасный педагог, историк от бога.

Світлана Жукова

Він навчив нас толерантності і повазі до свого візаві, логічній послідовності у викладенні думок і майстерності епістолярного жанру. Його гумор завжди був влучним і доречним.

Ірина Колтакова

Історик, краєзнавець, педагог, учений, журналіст, поета, громадський діяч, добрий сім'янин, - все це одна Людина, Людина з великої літери. Мені пощастило брати участь у багатьох заходах разом із Віктором Володимировичем, будь то наукові конференції, краєзнавчі екскурсії чи літературні читання, - і кожне його слово сприймалося легко, наче пісня.

Олена Заїка

Віктор назавжди залишиться в пам'яті людей, з якими він працював, спілкувався, яких навчав, освічував, любив – світлим та позитивним. Справжній оптиміст, попри що. Він знову і знову об'єднує і об'єднуватиме нас спогадами про нього, нашим світлим ставленням до нього. Дивлячись на фотографії, згадується багато позитивного. Залишилася тільки подяка Вищим силам, що я його знала. Добрий, толерантний, вихований, шляхетний, освічений.

Кажуть, ніхто не мертвий, доки не вщухне хвиля, яку він викликає у світі.

Віктор - не випадковий у цьому світі, як і кожен із нас. Він виконував свою місію, робив це захоплено та професійно. Без нього зараз проводяться уроки у школі та заняття в університеті, екскурсії, але... ніхто не зможе його замінити. Мені сумно через те, що ніхто не почує більше його натхненних розповідей про історію краю, людей, що прославляли його. Мені радісно, що багато з тих, хто його знав і чув, згадає його з вдячністю і теплом.

ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ, НАУКОВУ ТА ГРОМАДСЬКУ

ДІЯЛЬНІСТЬ В. В. ЗАЇКИ

1. Віктор Володимирович Заїка. *Національний заповідник «Глухів»*. 3 листопада 2020 р. URL: <http://nz-hlukhiv.com.ua/novini/viktor-volodimirovich-zayika.html> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
2. У Глухові пішов з життя депутат, викладач, історик... *Глухів.info*. 25 жовтня 2020 р. URL: <https://hlukhiv.info/u-gluhovi-pishov-z-zhyttya-deputat-vykladach-istoryk/> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
3. Жежера В. Заїки живуть в одній хаті півторасти літ. Газета по-українськи. 3 жовтня 2007 р. URL: <https://gazeta.ua/articles/people-newspaper/zayiki-zhivut-v-odnij-hati-pivtorasta-lit/184788> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
4. Віктор Заїка. Українська хвиля: літературно-мистецьке об'єднання. URL: <http://ukrhvyla.sumy.sch.in.ua/chleni-literaturno-mistecjkogo-obyednannya/viktor-zaika/> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
5. У Глухові: "Борітеся - поборете! Вам Бог помагає!" (відео). URL: <https://kourier.in.ua/4398-gluhv-bortesya-poborete-vam-bog-pomagaye-vdeo.html> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
6. «З Глуховом у серці та в душі». URL: <https://kourier.in.ua/2187-z-gluhovom-u-serc-ta-v-dushi.html> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
7. День краєзнавства «Глухівщина в житті Олександра Довженка». URL: <http://glh.sm.gov.ua/index.php/ru/gumanitarna-politika/kultura-mystetstvo/8160-den-kraeznavstva-gluhivshchina-v-zhitti-oleksandra-dovzhenka> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
8. Світлої пам'яті тобі, Вікторе. URL: <https://kourier.in.ua/4829-svtloyi-pamyat-tob-vktore.html> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
9. Глухів - місто тисячолітньої історії. Телеканал Пульсар. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uZumODpE1Jk> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
10. День Соборності: є уроки і для Глухова. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=861DEEEeXuaM> (дата звернення: 23.03.2023 р.).
11. Віктор Заїка. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zaika_Viktor/bio/ (дата звернення: 23.03.2023 р.).
12. Кривцун Д. Історія. Глухів. Шанс. *День* : щоденна всеукраїнська газета суспільно-політичної тематики. 2015. № 189. 19 жовтня. С. 3 - 4. URL: <https://day.kyiv.ua/article/podrobytsi/istoriya-hlukhiv-shans> (дата звернення: 28.03.2023 р.).
13. Медіа портрет Віктора Володимировича Заїки. URL: https://www.facebook.com/groups/304023940045088/?multi_permaLinks=1683143608799774&ref=share (дата звернення: 23.03.2023 р.).

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Бакалець Олексій Андрійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Глухівського НПУ ім. О. Довженка, здобувач відділу спеціальних галузей історичної науки та електронних інформаційних ресурсів Інституту історії НАН України, експерт Центру соціокультурного проектування МТПЛ, член НСКУ, співорганізатор конференції, співавтор проекту;

Белашов Валерій Іванович – доцент, завідувач кафедри історії Глухівського національного педагогічного університету ім. О.П. Довженка;

Борисенко Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри історії Глухівського національного педагогічного університету ім. О.П. Довженка;

Гурець Микола Петрович старший викладач кафедри філології, директор музею ГНПУ;

Заїка Олена Яківна – к.п.н., старший викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету ім. О.П. Довженка;

Звагельський Віктор Борисович філолог, історик, кандидат філологічних наук, доцент Сумського державного університету;

Зінченко Володимир Павлович кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти;

Ляшко Іван Михайлович - викладач кафедри історії Глухівського національного педагогічного університету ім. О.П. Довженка;

Мосіяшенко Володимир Андрійович - доцент кафедри педагогіки Глухівського національного педагогічного університету ім. О.П. Довженка;

Рябко Юрій Володимирович викладач, практичний психолог ГНПУ ім. О. Довженка;

Чирва Віктор Федорович доцент кафедри філософії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА
2. ВСТУПНЕ СЛОВО
3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ВІКТОРА ЗАЇКИ
4. БІБЛІОГРАФІЯ НАУКОВИХ ПРАЦЬ В. В. ЗАЇКИ
5. ЦИТАТИ ІЗ НАУКОВИХ РОБІТ ТА СТАТЕЙ В.ЗАЇКИ
6. ОБРАЗНО-СИМВОЛІЧНІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З ПОЕЗІЙ ВІКТОРА ЗАЇКИ.
7. СПОГАДИ І ДУМКИ СУЧАСНИКІВ ПРО ЗАЇКУ В.В.
8. ВІКТОР ЗАЇКА: СПОГАДИ, РОЗДУМИ
9. ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ, НАУКОВУ ТА ГРОМАДСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В. В. ЗАЇКИ
- 10.ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК
- 11.ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ, ВИКОРИСТАНІ У ПОКАЖЧИКУ